

KOMPLETNA LIČNOST

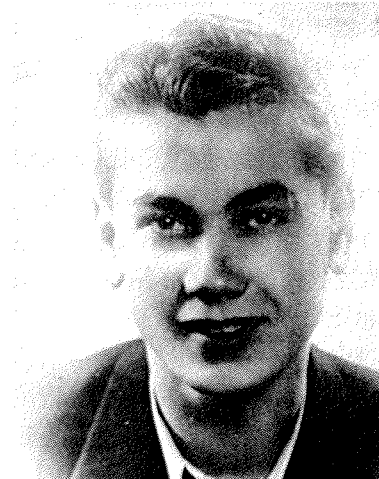
Bista narodnog heroja Adema Buća otkrivena je 30. aprila 1985. u parku hotela »Ruža«. Bistu je otkrio Ivo Jerkić, član CK SKBiH i nosilac Partizanske spomenice 1941, koji je tom prilikom naglasio:

»Iz vremena školovanja Buć mi je ostao u sjećanju kao zatvoren i dosta povučen u sebe, ali što sam ga bolje upoznao dolazio sam do saznanja da je bio dosta složena i kompletna ličnost...

Mada je pripadnost revolucionarnom pokretu kod većine roditelja izazivala strah i strepnju za sudbinu svoje djece, Buć je imao istinskog prijatelja u svojoj majci Aiši, koja ga je podržavala u njegovom opredjeljenju. Šjećam se da sam ga, prilikom jedne posjete, zatekao kako majci, koja ga je pažljivo slušala, čita knjigu »Kako se kalio čelik«...

Položio je život za slobodu, za mir, za bratstvo i zajedništvo, za bolji i ljepši život, upravo onako kako su ginuli komunisti i drugi rodoljubi za ovo što uživamo.«

Bistu je izradio akademski vajar Florijan Mičković.

MLADEN (Dušana) BALORDA LOBRA

Rođen 31. januara 1921. u Mostaru. Svršeni učenik zanatske škole, meta-

lac, bravar. Član KPJ od 1940. U NOB stupio 1941. Strijeljan jula 1943. na Mostarskom blatu. Za narodnog heroja proglašen 5. jula 1951. godine.

U porodici Dušana i Jovanke Balorda rođen je Mladen. Otac je radio na željeznici, brinuo o svojoj porodici i tražio od Mladena i njegovog mlađeg brata Vasilija i od sestara Vere i Milojke da budu dobri učenici. Mladen je pohađao zanatsku školu i osposobio se za metalca, bravara. S njim je u istoj klupi sjedio njegov susjed Ahmed Pintul i oni su, još kao učenici, pristupili revolucionarnom omladinskom pokretu. Mladen je, kao aktivan omladinac, primljen u SKOJ u 17. godini života, a godinu dana kasnije postao je član KPJ.

Balorda je kao omladinac rasturao letke u Željezničkoj radionici, gdje je izvjesno vrijeme radio, a njegov drug Pintul na Rudniku mrkog uglja. Posebnu revolucionarnost ispoljio je u masovnim demonstracijama 1940. godine nakon utakmice »Velež« – »Crna Gora« (danas »Budućnost« iz Titograda) u kojima je učestvovalo više hiljada Mostaraca.

Rat ga je zatekao u Mostaru. Odmah se sa udarnim grupama angažovao na prikupljanju hrane, oružja, municije i vojne opreme. Upadali su u Sjeverni lo-

gor i iznosili plijen i tako po zadatku stvarali ilegalna skladišta oružja i opreme koja su kasnije poslužila za otpremanje prvih partizanskih odreda iz grada.

U julu 1941, kada je prvi odred boraca, koji su sačinjavali komunisti, razbijen na Jarac-kuku, Balorda je spasio zarobljenog Esada Fejića. Predstavio se sa Ahmedom Pintulom da su ustaše i preuzeo Fejića kao zarobljenika kojeg je odveo svojoj kući. Balorda je učestvovao i u spasavanju knjiga iz Muslimanske narodne biblioteke koje su ustaše stavile na lomaču kao revolucionarnu literaturu. U vrijeme iseljavanja Srba iz Mostara Balorda je s porodicom krenuo u Srbiju. Nije se tamo zadržao. Iz Kraljeva se prebacio u Beograd, a odatle sa Vasilijem Vasom Maslom preko Raške, Pljevalja i Nikšića u Mostar. Odmah se priključio svojim drugovima na Carini i predano radio sve do novembra 1941, kada je krenuo u sastav Konjičkog partizanskog bataljona.

Prije odlaska u partizane predvodio je udarnu grupu na sakupljanju oružja. Kasnije je, kao partizan, dolazio u rodni grad po sanitetski materijal i sve drugo što je bilo potrebno Bataljonu. U proljeće 1942. upadao je u ustanove i radnje, čiji su vlasnici bili u službi okupatora, i iz njih odnosio raznu robu.

Svoju hrabrost, odlučnost i spremnost da se bori protiv neprijatelja Balorda je ispoljio u svim akcijama i bitkama. Kao zamjenik komandira Udarne čete među prvima je ušao u Žepče. Učesnik je u razoružavanju posade oklopnog voza, koji nakon iznošenja oružja stavlja u pokret pod punom parom i iskače iz lokomotive, da bi se voz na prvoj krivini stropoštao u kanjon Bosne. Bio je među čelnim prilikom upada u Prozor, s grupom koja je palila pojate, prve i druge noći, i time dala signal da kroz jarugu, kuda su i oni prošli, može da se uvuče Mostarski bataljon u dobro utvrđeni i branjeni Prozor.

Postavljen je za zamjenika komandanta Bataljona nakon IV neprijateljske ofanzive, ali je u borbi na Porimu ponovo bio u ulozi bombaša, kao i bezbroj puta do tada, uspješno je likvidirao posadu i zaplijenio mitraljez u italijanskom bunkeru. Na Planiku kod Kobilje glave predvodio je četvu koja uspješno likvidira četničke položaje bombaškim udarom. U borbama od Ravnog do Pive uvijek je bio sa jednom od četa u borbi sa Nijemcima, pri čemu se potvrdio kao brižan i primjeren starješina brinući o svakom borcu. Njegovo prisustvo unosilo je vjeru, sigurnost i samopouzdanje među borce. Bio je promišljen, drzak i brz u borbi, inteligentan i lukav, sa velikim mogućnostima da izraste u vojnog starješinu. U bitkama na Sutjesci borio se neiscrpnom snagom i suznih očiju napustio je Tjentište gledajući ostavljene ranjene i bolesne drugove.

Nakon što je Mostarski bataljon, posljednji, napustio Tjentište, na partijskom sastanku kojem je prisustvovalo 35 komunista odlučeno je da borci krenu u rodni kraj i da se ovdje povežu sa partijskim organizacijama, okrijepe i odmire do poziva. Balorda je krenuo u Mostar, gdje su stigla 83 borca. Zajedno sa komesarom Mostarskog bataljona Enverom Ćemalovićem i sekretarom Mjesnog komiteta KPJ za Mostar Ljubom Brešanom brinuo je o borcima, a čim su zaprijetile racije, krenuo je, kako je glasio poziv, u Dobroč. Na tom mjestu su se sreli sa Mostarskim omladinskim odredom. Dužnost komandanta Odreda preuzeo je Balorda i uputio se u sastav Desete hercegovačke brigade. Na tom putu, u Kamenoj, Odred je iznenađen i razbijen. Balorda je, teško ranjen, zarobljen. U Gestapou je izdržao svu torturu, ali je ćutao i na taj način poučavao ostale zarobljene drugove kako da se drže pred neprijateljem. Kada je njemački oficir pitao ko je od početka oružane borbe u partizanima, Balorda je odgovorio da je od prvog dana. Strijeljan je, nakon svirepog mučenja, na Mostarskom blatu jula 1943. godine.

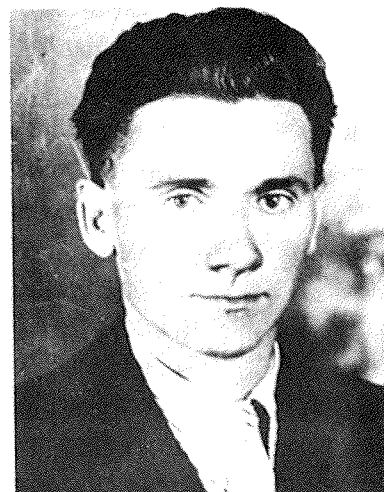
ZRAČIO JE ČESTITOŠĆU

Bista narodnog heroja Mladena Balorde Lobre, koja se nalazi u parku ispred vile »Neretva«, otkrivena je 13. februara 1985. godine, zajedno sa bustom narodnog heroja i njegovog druga Hasana Zahirovića Lace. Prilikom otkrivanja biste Enver Ćemalović, general-pukovnik u penziji i nosilac Partizanske spomenice 1941, komesar Mostarskog bataljona, tom prilikom je, pored ostalog, rekao:

»Bio je hrabar i neustrašiv borac koji je još za života svojim primjerom u akcijama omladine Mostara i borbama u sastavu Mostarskog bataljona postao legenda. Bio je promišljen, hladnokrvan i lukav borac. Kao rukovodilac u Mostarskom bataljonu uvijek se u svim bitkama nalazio na čelu svoje jedinice, a predvodio je i bombaške grupe, u čemu je bio posebno vješt. Bio je voljen od svih koji su ga poznavali. Svojom inteligencijom i radom obećavao je mnogo...

Ličnim primjerom, posebno u teškim situacijama i u vrijeme neprijateljskih ofanziva, činio je nadljudske napore i podvige. Njegov borbeni put kao borca, komuniste i starješine bio je uistinu put junaka od prvih dana borbe kada se svrstao pod zastavu KPJ koja se razvila u oslobodilačkom ratu i pod kojom smo izvojevali slobodu.«

Bistu je izradio akademski vajar Florijan Mićković.

KARLO (Valentina) BATKO

Rođen 17. maja 1907. u Sarajevu, a od 1914. živio je u Mostaru. Bravar. Član

KPJ od 1928. U NOB stupio 1941. Poginuo marta 1943. kod Konjica. Za narodnog heroja proglašen 5. jula 1951. godine.

Sa porodicom se doselio iz Sarajeva u Mostar kao dječak. Školovao se u Mostaru, gdje je završio bravarski zanat. Kao mladi radnik pristupio je revolucionarnom radničkom pokretu. Nakon zatvaranja Radničkog doma 1924. godine u Mostaru komunisti su usmjerili svoju aktivnost na formiranje Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije. Tako je i u Mostaru formirana Sindikalna podružnica metalaca, u čiji se rad aktivno uključio i Karlo Batko. Učesnik je u više štrajkova i drugih akcija koje su se odvijale kroz legalne forme rada. Kao nepokolebljiv i provjeren borac za radnička prava, 1928. godine je primljen u članstvo KPJ. Izuzetno agiln, poletan i prisutan svuda, krajem 1929. Batko je, kao većina tadašnjih komunističara Mostara, zatvoren. Pred Sudom za zaštitu države u Beogradu, zajedno sa Gojkom Vukovićem, članom CK KPJ od Vukovarskog kongresa, odgovarao je i Batko kao »antidržavni element, subverzivna i nepopravljiva ličnost«, kako je stajalo u obrazloženju presude. Osuđen je na dvije godine robije koju je izdržao u Sremskoj Mitrovici. Na robiji je primjeran u učenju i

REFIK HAMZIĆ

MOSTARCI
NARODNI
HEROJI
JUGOSLAVIJE

IZDAVAČ: SKUPŠTINA OPŠTINE MOSTAR
IZVRŠNI ODBOR

Odbor za postavljanje bista narodnih heroja
ADRESA: Skupština opštine Mostar

ODGOVORNI UREDNIK: Jovo PEJANOVIĆ

REDAKCIJA: Esad BUBIĆ, Jovo PEJANOVIĆ (predsjednik),
Jovo POPARA, Vlatko ŠUNJIĆ i Anđelko ZELENKA

TEKST: Refik HAMZIĆ

RECENZENTI: Enver ĆEMALLOVIĆ i Risto IVANIŠEVIĆ

LEKTOR I KOREKTOR: Velimir LAZNIBAT

NASLOVNA STRANA I LIKOVNA OPREMA: Mirza HAMZIĆ

FOTOGRAFIJE: MUZEJ HERCEGOVINE MOSTAR
FOTOGRAFIJE BISTA: Mišo GOVORČIN

ŠTAMPA I POVEZ: ŠRO »RADE BITANGA« MOSTAR
ZA ŠTAMPARIJU: Emir VUKOTIĆ
ŠTAMPANJE ZAVRŠENO: februara 1986.

TIRAŽ: 5.000 primjeraka

REFIK HAMZIĆ

MOSTARCI, NARODNI HEROJI JUGOSLAVIJE